

Energi og miljøkomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Vår saksbehandler
Ole N. Skulberg
Tlf. 22 05 45 42

Vår dato
2009-11-02
Deres dato

Vår referanse 2008/00001/022
Arkiv: 413
Deres referanse

Høring - Statsbudsjettet for Miljøverndepartementet

Norges Bondelag ser positivt på at Regjeringen har gitt innsatsen på miljøområdet et betydelig økonomisk løft. Norges Bondelag vil i Statsbudsjettet for 2010 kommentere følgende områder:

- Vern av jordressursene
- Naturmangfoldlov: Prioriterte arter/utvalgte naturtyper
- Forvaltning av verneområder
- Utvalgte kulturlandskap i jordbrukslandskapet
- Forvaltning av rovvilt og villaks

Jordvern

Klimaet er i endring. Som følge av global oppvarming vil klimaendringene gi oss utfordringer som vi må forberede oss på og tilpasse oss til. For Norges del vil det i hovedsak bety høyere gjennomsnittstemperaturer, mer nedbør og mer ekstremvær. I tillegg vil verdens befolkning øke betydelig i årene fremover. For å kunne mette verdens befolkning i 2050 må den globale matproduksjonen økes med ca 70 % i forhold til dagens nivå viser de siste beregningene fra FAO (FNs matprogram). Norge vil også oppleve en stor befolkningsvekst og det vil trolig være 5,7 millioner innbyggere i Norge innen 2030. Det vil også innebære at Norge må øke sin matproduksjon med 20 % for å opprettholde dagens nivå hvor vi importerer ca halvparten av maten vår. En slik befolkningsvekst vil gi betydelige utfordringer knyttet til areal- og transportpolitikken. I tillegg til matproduksjon binder jordsmonnet betydelig mengder CO₂ og må derfor anses som en av de viktigste naturressursene for kommende generasjoner.

Det er kritikkverdig at Miljøverndepartementet ikke tillegger jordvern som et kriterium for måloppnåing for prosjekter som finansieres under programkategori 12.10 Fellesoppgaver, regional planlegging, forskning, internasjonalt arbeid med mer. For at Regjeringen skal lykkes med sin målsetting om halvering av dyrka mark innen 2010 må jordvern prioriteres i regional- og lokal arealplanlegging. Miljøverndepartementet må bruke midler for å øke plankompetansen hos fylker og i

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:	Besøksadresse:	Telefon:	Telefaks:	E-postadresse	Internet:
PB 9354 Grønland 0135 Oslo	Schweigaards gt. 34c Oslo	22 05 45 00	22 17 36 68	bondelaget@bondelaget.no	www.bondelaget.no
Norges Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891		
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.91392		

---

kommuner og være pådriver for at nye fylkesplaner skal utarbeides med mål om å minimere tap av dyrka mark. Naturmangfoldloven: Prioriterte artet og utvalgte naturtyper

Det er knyttet store forventninger til Miljøverndepartementets egen tilskuddsordning for prioriterte arter og utvalgte naturtyper som er foreslått til 20 millioner kroner.

Regjeringens ambisjoner om prioritering av arter og utvelgelse av naturtyper må gjenspeiles i forhold til de 20 millioner kronene som er avsatt til dette. Myndighetene kan ikke pålegge grunneiere og lokalsamfunn restriksjoner på bruk av naturresurser som medfører tap utover det som bevilges under kapitel 1427, *post 82 Tilskot til prioriterte arter og og utvalde naturtyper*. Norges Bondelag mener at gjennomføringen av en slik tilskuddsordning (kapitel 1427, post 21) må være effektiv slik at midler som settes av på budsjettet kommer de berørte grunneiere og lokalsamfunn til gode og ikke finansierer et tungt byråkrati. Bruk av privatrettslig avtaler (Frivillig avtale om forvaltning av natur) skal prioriteres i vedtak etter naturmangfoldloven og skal finansieres innenfor rammen av kapitel 1427. Med innføring av ny naturmangfoldlov vil det bli utarbeidet nye handlings- og forvaltningsplaner. **Norges Bondelag forutsetter at berørte næringer og grunneiere blir involvert i hele prosessen ved utarbeidelsen av slike planer og at innspill fra berørte parter blir reelt vurdert. Dette må settes som krav til bevilgninger knyttet til kapitel 1427.**

Forvaltning av verneområder

Det er positivt at budsjettet legger opp til økt bruk av lokal forvaltning av verneområder og utarbeidelse av forvaltningsplaner. **Norges Bondelag forutsetter at de lokale forvaltningsorgan får reel beslutningsmyndighet både i store nasjonalparker, men også i forvaltning av mindre verneområder.**

Norges Bondelag ser positivt på at innsatsen knyttet til verneområder styrkes, men ber Energi- og miljøkomiteen legge til følgende:

- Offentlige midler til styrking av forvaltning og skjøtsel i verneområder må i mye større grad gå til praktiske forvaltning- og skjøtselstiltak, og mindre til drift og opprettelse av nye stillinger i SNO. Tjenester bør så langt som mulig kjøpes lokalt.
- Midlene til forvaltnings- og skjøtselsoppgaver må legges til de som har forvaltningsmyndighet dvs. kommunen(e) eller fylkesmannen i tett samarbeid med lokale aktører som bønder, grunneiere og det lokale oppsynet. Det bør inngås langsiktige avtaler mellom partene for å sikre nødvendig skjøtsel og forvaltning.
- Det bør være et mål at forvaltningsplaner utarbeides parallelt med verneplanprosessen og at planen foreligger ved vedtak om vern. Forvaltningsplanen må utformes slik at den tar reelt hensyn til hvordan verneområder kan legges til rette for miljøbasert reiseliv.
- Markedsføring av nasjonalparkene er avgjørende for at verneområdene skal kunne brukes som ”trekkeplaster” i utvikling av det lokale reiselivet.

Vår dato
2009-11-02

Vår referanse
2008/00001/022

Miljøvernmyndighetenes arbeid må sees i sammenheng med Nærings- og handelsdepartementets strategi for reiselivet i Norge.

- I dag legges det ned ca. 2000 gårdsbruk årlig. Dette er gårdsbruk primært i ekstensivt drevne områder med stor betydning for kulturlandskapet, og for sikring av verneverdiene i en rekke av verneområdene. I tillegg representerer disse gårdsbrukene en infrastruktur i form av bygningsmasse, kultur og tradisjoner som det miljøbaserte reiselivet er tuftet på. Innretningen av landbrukspolitikken har derfor indirekte stor betydning for hvordan verneområdene blir ivaretatt og utviklingen av et miljøbasert reiseliv. Det er derfor viktig at miljøvernmyndighetene ser sammenhengen mellom endringer i rammevilkår for landbruket og arbeidet med å ta vare på verneverdiene og lokal verdiskaping.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

For å ta vare på nasjonalt verdifulle kulturlandskap har Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet iverksatt et arbeid med utvelgelse av 20 prioriterte kulturlandskap i Norge. Disse skal gjennom ekstra tilførte midler få sikret en aktiv forvaltning og skjøtsel for å ta vare på de verdier som områdene representerer. Landbruket bidrar i dag med 8 millioner kroner og det er forutsatt at det skal være en samfinansiering med Miljøverndepartementet.

Regjeringen foreslår å avsette 6 millioner kroner over Miljøverndepartementets budsjett for 2010 til skjøtselstiltak.

Norges Bondelag ber Energi- og miljøkomiteen øke beløpet i kapitel 146, post 31 med 2 millioner kroner slik at dette blir en samfinansiering i samsvar med forutsetningene i protokollen fra jordbruksforhandlingene. Det er avgjørende for det lokale engasjementet at det blir et reelt finansielt partnerskap mellom landbruk og miljø, og at det avsettes tilstrekkelig med midler til å gjennomføre nødvendige forvaltnings- og skjøtsel oppgaver. Det bør stilles krav om etablering av langsiktige avtaler mellom vernemyndighet og forvalter/grunneier om gjennomføringen av praktiske tiltak og finansiering av disse.

Forvaltningen av rovvilt Kap 1427 Direktoratet for naturforvaltning

Norges Bondelag viser til kapitlet om rovviltforvaltningen i den nye regjeringsplattformen, Soria Moria II. Det ligger mange positive tiltak her som gir håp om fornyet tillit til rovviltforvaltningen. Det er imidlertid viktig at regjeringsplattformen følges opp av handling. Som en direkte oppfølging av Soria Moria II, mener Norges Bondelag at Regjeringen umiddelbart må utstede lisensjakt på ulveflokken i Rendalen kommune, nord for ulvesonen. Videre må Statens naturoppsyn sørge for å ta ut alle kjente forekomster av jerv og bjørn i Rovviltregion 1 (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane) før beitesesongen 2010.

Registrering og overvåking av bestandene av rovvilt (kap. 1421, Post 21)

Bestandsregistreringene og bestandstallene for de store rovdyra har over lang tid vært en kime til konflikt. Tilbakemeldingen fra våre medlemmer er at antall rovdyr er langt større

Vår dato
2009-11-02

Vår referanse
2008/00001/022

---

enn det de offisielle bestandstallene som Direktoratet for naturforvaltning oppgir. Norges Bondelag opplever videre stor frustrasjon over at myndighetene mangler instrumenter for å måle om bestandsmålet for de ulike rovviltartene er nådd. Bestandsregistreringene for bjørn baserer seg på telling av antall individer av de ulike rovviltartene, mens Stortinget har satt mål om antall ynglinger. I tillegg er det svært strenge krav for at en rovviltobservasjon godkjennes i bestandsregisteret. Det er bestandstallene som avgjør hvilket handlingsrom rovviltmyndighetene har for å ta ut skadedyr og å gi fellingskvoter og fellingslisenser. Det er derfor svært viktig at de offisielle bestandstallene er tilnærmet de samme som de reelle bestandstallene. Dette er helt avgjørende for tilliten til rovviltforvaltningen.

Etter anbefaling fra det sentrale kontaktutvalget for rovviltforvaltning og på oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning har en arbeidsgruppe ledet av Norges Jeger og Fiskerforbund utarbeidet en rapport som anbefaler en rekke konkrete tiltak for å øke den lokale medvirkningen i bestandsregistreringen; "Lokal medvirkning i bestandsregistrering av store rovdyr". Rapporten ble fremlagt april 2009. Økt lokal medvirkning er nødvendig for å redusere konfliktene i rovviltforvaltningen.

Norges Bondelag krever at midlene til bestandsregistrering for 2010 øker til 25 millioner kroner, og at rovviltmyndighetene tar i bruk de anbefalte tiltakene i rapporten "Lokal medvirkning i bestandsregistrering av store rovdyr" fra april 2009.

Forebyggende og konfliktdependende tiltak i rovviltforvaltningen (post 73)

Bestandsmålet for jerv og gaupe er i dag betydelig overskredet. Det er i 2009 dokumentert minimum 53 ynglinger av jerv mot bestandsmålet som er på 39 årlige ynglinger. For gaupe er det dokumentert 88 - 92 familiegrupper mot bestandsmålet som er på 65 familiegrupper. Vinteren 2008-2009 (oktober-februar) ble det totalt registrert 27 familiegrupper (flokker) av ulv i Sverige og Norge. Tre av disse flokkene hadde tilhold kun i Norge (Osdalen, Julussa, Kynna), mens to hadde revir på tvers av riksgrensen (Gräsmark, Dals Ed-Halden). I tillegg er antall bjørn er i kraftig vekst. Direktoratet for naturforvaltning anslår ut fra DNA analyser at det er ca 140 bjørner i Norge, hvorav de fleste er unge hannbjørner. Dette innebærer at det fortsatt vil være et betydelig antall husdyr som blir utsatt for rovdyr, og at konfliktnivået i forhold til næring og lokalsamfunn vil fortsette å øke, stikk i strid med intensjonene bak gjeldende rovviltpolitikk. Dette innebærer igjen at "storsamfunnet" må bidra med langt mer ressurser i årene som kommer, dersom det ikke gjøres nye grep i rovviltforvaltningen.

Under behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004) sa Energi- og miljøkomiteen at:

"Komiteen mener [videre] at storsamfunnet må stå for avbøtende tiltak for å minske rovvilttap og motvirke frykten mange føler overfor noen av rovviltartene."

Prinsippet om økonomisk skadesløshet for dyreeiere er også understreket i Høyesteretts dom i Rendalssaken 8. september 2006. Videre står det i Soria Moria II at

"Regjeringen vil øke ressursene til forebyggende tiltak".

Norges Bondelag er mener det er feil å redusere bevilgningene til forebyggende og konfliktdependende tiltak fra 80,5 millioner kroner i 2009 til 75 millioner kroner i 2010. Norges Bondelag viser til prinsippet om at husdyrbrukerne skal holdes økonomisk skadesløse i forhold til tiltak som iverksettes for å forebygge skader, og krever at alle søknader fra husdyrbrukere om midler til forebyggende tiltak, som rovviltnemndene finner berettigede, skal kunne innvilges.

Forvaltningen av villaksen Kap 1427 Direktoratet for naturforvaltning

Norges Bondelag viser til at Mattilsynet har friskmeldt de seks gyroinfiserte vassdragene i Ranaregionen som ble rotenonbehandlet i 2004. Vassdragene er blitt grundig overvåket i 5 år etter behandlingen uten at parasitten er blitt registrert. Dette er svært gledelig og viser at arbeidet med å fjerne parasitten nytter. Norges Bondelag viser til at Regjeringen foreslår å redusere innsatsen for å bekjempe lakseparasitten Gyro fra 66 Mill i 2009 til 61 Mill i 2010. Dette er om lag 14 Mill mindre enn det Direktoratet for naturforvaltning trenger for å følge opp den nye handlingsplanen for bekjempelse av parasitten. **Norges Bondelag krever at midlene til bekjempelse av lakseparasitten Gyro økes til 75 millioner kroner, slik at handlingsplanen kan følges.**

Lakseparasitten gyro ble innført med lakseunger fra Sverige til Akvaforsk sin forskningsstasjon på Sunndalsøra i 1973. Herfra ble parasitten spredt til en rekke vassdrag på Vestlandet og nordover ved salg av lakseunger til blant annet statlige kraftselskaper. Etter en periode med store vassdragsutbygginger var det underskudd på lakseunger som regulantene var pålagt å sette ut som kompensasjon for skadene de hadde påført lakseproduksjonen i vassdragene. Dette ble en kjærkommen ekstraintekt for forskningsstasjonen på Sunndalsøra, som drev avlsstudier for å teste ulike laksestammers egnethet for oppdrettsnæringen. Dette er dokumentert av NRK Brennpunkt i år 2000.

Norges Bondelag mener det er utrolig freidig å kreve at fiske skal forvaltes til fordel for allmennheten når det er offentlig eide institusjoner og selskaper som står bak spredningen av lakseparasitten. Dette bryter fullstendig med prinsippet om at forurenser skal betale for miljøforurensninger. Det bryter videre med Mattilsynets policy til bekjempelsesprogrammer for sykdommer og parasitter i Norge. Vi kjenner ikke til noen tilfeller der Mattilsynet stiller krav til eiere av dyrebesetninger, eller rettighetshavere, om at de skal avstå fra inntekter, eller forvalte sine ressurser til fordel for allmennheten. Det overordnede målet er å slå ut sykdomsepidemier, ikke å overføre rettigheter til allmennheten.

Norske bønder har en 150-årig tradisjon i å lage tilrettelagte pakker med laksefiske, overnatting, servering av lokal mat og guiding. Dette konseptet har lokket turister til bygdene siden midten av 1800-tallet og anbefales fortsatt av Innovasjon Norge når vi skal markedsføre og selge tilrettelagt laksefiske til utlandet. Vi anslår at laksefiske årlig bidrar til 1,3 milliarder kroner i lokal omsetning for landbrukseiendommer, gårdsturismebedrifter og andre næringsaktører i bygder med levedyktige laksestammer. Undersøkelser fra Norsk institutt for naturforskning viser ellers at allmennheten i dag har god adgang til laksefiske i norske vassdrag. Omlag 80 % av de som fisker laks er bosatt i Norge og ca 30 % av de som fisker er lokale fiskere.

Vår dato
2009-11-02

Vår referanse
2008/00001/022

Norges Bondelag mener med begrunnelse i det, at det er urimelig å kreve at fiske skal forvaltes til fordel for allmennheten i vassdrag hvor staten finansierer bekjempelse av lakseparasitten Gyro.

Villaks og oppdrettsnæringen

Norges Bondelag er bekymret for utviklingen i oppdrettsnæringen og de negative effektene som oppkonsentrering av lakselus og rømt oppdrettslaks har på bestandene av villaks og sjøaure. Meldinger om at lakselusa enkelte steder har utviklet resistens mot det viktigste avlusningsmiddelet som næringen bruker er svært alvorlig. Effekten av at rømt oppdrettslaks krysser seg inn i de ville laksebestandene er etter hvert godt dokumentert. Norges Bondelag frykter at lakseelvene på sikt vil domineres av forvillede oppdrettslaks med sterkt redusert produksjonsevne. Dette betyr undergang for villaksen og et økonomisk tap for de bygdene som i dag har inntekter fra laksefiske. **Norges Bondelag ber Energi- og miljøkomiteen om å adressere dette problemet til havbruksmyndighetene, og sørge for at regelverket for havbruk sikrer livskraftige bestander av villaks og sjøaure.**

Tilskudd til kalking og lokale fiskeformål Kap 1427 Direktoratet for naturforvaltning

Norges Bondelag er tilfreds med at bevilgningene til kalking opprettholdes med 88 millioner kroner for 2010.

Med hilsen

Per Gunnar Skorge

Cesilie Aurbakken